

Παράσταση με άποψη

Ο «Αμλετ» του Σαίξπηρ σε σκηνοθεσία Γ. Μιχαηλίδη στο «Ανοιχτό Θέατρο»

Η Τζούντιθ Αντερσον (που πέθανε πριν δύο εβδομάδες σε ηλικία 93 χρόνων), έπαιξε το ρόλο στα 73 της. Η Μαριέτα Ριάλδη όταν ήταν μόνο 24. Η Ευαγγελία Παρασκευοπούλου «τας δάφνας της Σάρα Μπερνάρ ζηλεύσα» —όπως αναφέρει ο Ν. Ι. Λάσκαρης— «εμφανίσθη και αυτή από σκηνής τω 1900 ως Δανός βασιλόπαις». Η αλλαγή του γένους δεν επτόησε καμία από τις ηθοποιούς προκειμένου να δοκιμασθούν σ' ένα από τα μεγάλα αινίγματα του κλασικού ρεπερτορίου.

Δεν υπάρχει η παραμικρή αμφιβολία ότι ο Αμλετ ή Αμλέτος ή Αμβλέτος (κατά Α. Βερναρβάκη) ή Χάμλετ (σύμφωνα με τον Ν. Λεκατσά) ή ακόμη και Γκάμλετ —όπως τον λένε οι Ρώσοι— είναι η πλέον σχολιασθείσα από τις τραγωδίες του Σαίξπηρ. Κάθε εποχή καταπιάνεται μαζί του με τη δική της λογική και νοοτροπία.

Η ιστορία του ενδοστρεφούς Δανού πρίγκιπα ο οποίος εκδικείται το φόνο του πατέρα του έχει παρουσιαστεί ανά τον κόσμο σ' όλες τις πιθανές και απίθανες εκδοχές. Η ανάλυση του χαρακτήρα του έχει γεμίσει ολόκληρες βιβλιοθήκες. Να ήταν άραγε ο διστακτικός, παθητικός, νευρωτικός νεαρός που παίρνει σχεδόν συμπτωματικά την εκδίκησή του; Ή μήπως υπήρξε ακριβώς το αντίθετο; Δηλαδή ένας προβληματισμένος διανοούμενος που κλείνεται στη μοναξιά του αντιμετωπίζοντας ένα βάρβαρο, εχθρικό κόσμο στον οποίο αρνείται να ενταχθεί; —όπως υποστήριξαν μεταξύ άλλων, ο Γκαίτε και ο Γκέρχαρντ Χάουπτμαν.

Όπως και να 'ναι, ελάχιστοι πρέπει να είναι οι θεατρικοί δημιουργοί (ιδίως οι ηθοποιοί) οι οποίοι δεν σκέφθηκαν ν' ασχοληθούν σε κάποια περίοδο της καριέρας τους με το «φαινόμενο Αμλετ». Η περίτεχνη ψυχογραφική εξέλιξη του χαρακτήρα, οι πέντε —πασίγνωστοι πλέον— μονόλογοι, και η ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα κινησιολογικά σκηνή της ξιφομαχίας του τέλους συνθέτουν ένα ρόλο ο οποίος για πολλούς ερμηνευτές αποτελεί το κερασάκι στην τούρτα της σταδιοδρομίας τους.

Δύο δύσκολοι συγκρίσιμοι μεταξύ τους είναι οι Αμλετ στη φετινή αθηναϊκή θεατρική περίοδο. Ο, κατά Γιώργο Χειμωνά (μετάφραση) και Γιώργο Μιχαηλίδη (σκηνοθεσία), Αμλετ εμφανίζεται με το χαρακτηριστικό, προσωπικό στίγμα του σκηνοθέτη. Το έχω ήδη ξαναγράψει πως οτιδήποτε και να ανεβάσει ο χαρισματικός αυτός υπεράνθρωπος θα 'χει πάνω του τη σφραγίδα μιας πολύ υποκειμενικής άποψης, μιας εμπειριστατωμένης αναζήτησης και μιας σπάνιας, για τα εγχώρια δεδομένα, καλαισθησίας. Με τη δωρική ποιητική μετάφραση του Χειμωνά σαν ερ-

Ο Μηνάς Χατζησάββας (Αμλετ), η Καρυοφυλλιά Καραμπέτη (Μητέρα - Ανάμνηση) και η Ντίνα Μιχαηλίδη (Οφελία) στην παράσταση του έργου «Αμλετ» του Σαίξπηρ στο «Ανοιχτό Θέατρο». (Σκίτσος της Ελλην Σολομωνίδου-Μπαλάνου).

γαλείο, ο Μιχαηλίδης έκανε ένα αποφασιστικό μοντάζ, κόβοντας και ράβοντας το πρωτότυπο κείμενο, έτσι ώστε να εξυπηρετήσει τη δική του άποψη πάνω στο αίνιγμα - Αμλετ. Ο δικός του ήρωας, λοιπόν, είναι ένας ενδοστρεφής, φλεγματώδης άνθρωπος του πνεύματος, που δεν συμβιβάζεται με τη ρεαλιστική της βασιλικής αυλής στην οποία ανήκει, και ο οποίος κατατρέχεται —συν τοις άλλοις— και από έντονα οιδιπόδεια συμπλέγματα.

Ακολουθώντας αυτή την άποψη ο Αμλετ του Μηνά Χατζησάββα εμφανίζεται σαν ένας γαλαζοαίματος, προνομιούχος και ανίσχυρος ταυτόχρονα διοπτροφόρος διανοούμενος. Σαν κύρια όπλα του ενάντια σ' έναν διεφθαρμένο κόσμο χρησιμοποιεί τη μεθοδική του παραφροσύνη, τον κυνισμό του, τη σκωπτική του διάθεση, την αηδία του. Το γεγονός ότι ο Χατζησάββας δεν —μπορεί να— είναι ο ανώριμος νεανίας, ως είθισται να παριστάνεται ο Δανός πρίγκιπας, στην περίπτωση αυτή είναι αναμφίβολα θετικό. Δίχως γλυκερούς ρομαντισμούς, απεμπόλυντας μεγάλο μέρος από τις αμφιταλαντεύσεις ενός ανασφαλούς, νέου σε ηλικία, προσώπου, ο Μηνάς Χατζησάββας προχωρεί με σύστημα και αποφασιστικότητα στην εκδίκησή του, χτίζο-

ντας έτσι ένα συνεπή χαρακτήρα και έναν Αμλετ ο οποίος κατορθώνει να βρει τελικά τον εαυτό του.

Η πλέον ανορθόδοξη επέμβαση του Γ. Μιχαηλίδη στο σαιξπηρικό κείμενο ήταν σίγουρα η διχοτόμηση του ρόλου της Γερτρούδης. Η Μητέρα - Ανάμνηση (Καρυοφυλλιά Καραμπέτη) σαν η εξιδανικευμένη μορφή της μάνας - ερωμένης (Χρύσα Σπηλιώτη) συνυπάρχει με μία μοιχαλίδα, φτιασιδωμένη Βασίλισσα η οποία μετά τον σύζυγο προδίδει και το γιο της.

Το εξαιρετικής αισθητικότητας μινιμαλιστικό σκηνικό του Γιάννη Μετζικώφ αποτελούσε το καλύτερο φόντο για να αναδειχθούν τα εκτός συγκεκριμένης εποχής καλοδολεμένα κουστούμια του ίδιου.

Παρ' όλες τις τολμηρές αυθαιρεσίες πάνω στο κείμενο του Σαίξπηρ, παρ' όλη την έντονη παρουσία του Ζίγμουντ Φρόιντ σ' όλη τη διάρκεια της παράστασης, τελικά δεν προδίδεται ούτε το γράμμα αλλά ούτε και το θεατρικό πνεύμα του συγγραφέα. Ο Γιώργος Μιχαηλίδης δημιουργώντας μια παράσταση με συγκεκριμένη άποψη την οποία υποστήριξε με καθαρότητα και με συνέπεια βγήκε ισόπαλος στην πάλη του μ' έναν γίγαντα.

Σπύρος Παγιατάκης